

Busters fantastiska värld

Billie Augusts prisbelönta film *Busters fantastiska värld*, som bygger på en roman av Bjarne Reuter, öppnar för samtal om drömmar och fantasi men tar även upp allvarliga existentiella teman såsom mobbning, död och klassmotsättningar, förutom den ljuvliga känslan av att för första gången uppleva förälskelsens pIRR i magen.

**Åldersrekommendation:
från åk 2**

En filmhandledning av
Kajsa Heinemann

Filmens handling

Busters fantastiska värld utspelas någon gång på 1950-talet i en mindre stad någonstans i Danmark. I huvudrollen ser vi Buster Mortensen, en kille på 7-8 år, som tillsammans med sin yngre syster Ingeborg och deras mamma och pappa, bor i en lägenhet i ett äldre hus. På övervåningen bor fru Larsen, en döende kvinna som mest ligger till sängs. Busters lillasyster Ingeborg är halt på ett ben, vilket hon blir både slagen och retad för av 16-år Lars.

Efter en lättsam och sagoliknande inledningen med en trollande och dansande Buster hamnar vi rakt in i filmens mer allvarliga verklighet: klassrummet. Högt ur en bok hör vi Buster: "jag bär mitt leende med min börda...". Han avbryts efter en stund av den kvinnliga läraren, som påminner eleverna om att de tyst och försiktigt ska skynda sig till gymnastiksalen för att hinna dit innan rektorn kommer. Rektorn firar 25 års jubileum och skall hyllas med sång och musik. Buster springer före de andra och läser in rektorn på sitt rum för att ge eleverna försprång. Men Rektorn får panik, lärarna blir arga och Buster kastas ut från skolan. På skolgården står Ingeborg under ett träd och ser ledsen ut därför att Lars retar henne. När Buster förstår att Lars är en 16-årig kille på moped, överger han Ingeborg, springer in på toaletten och gömmer sig. Från fönstret ser han hur Lars slår systemen och hör hur han skriker: "stick, din lilla halta skit". Först när Lars gett sig av vägar Buster sig ut. "Vänta ska du

få se", säger han och lägger en arm om sin syster när de går hem. Senare när Buster är ute och går passerar han en mataffär som söker efter ett cykelbud. Han går in och presenterar sig som Buster Oregon Mortensen, barnbarn till "den store magikern Oregon" och att han vill ha arbetet. Han ställer sig på tå för att göra sig lite längre, ljuger om sin ålder och spår på med lite arbetslivserfarenhet. Det hjälper, han får på prov åka ut med varor för att se om han klarar av uppdraget. Men cykeln är både stor och tung och Buster får kämpa ordentligt innan han lyckas bemästra den. Väl framme hos kunden, en dam med ilsken hund, visar det sig att hon fått fel ölsort och Buster går miste om dricksen. På vägen därifrån hör

Buster ljuvlig pianomusik från ett öppet balkongfönster. Han blundar, lyssnar och luktar. Efter en stund slutar musiken och en flicka i hans egen ålder kommer ut. Det är Joanna, hon frågar vad Buster gör. "Luktar", svarar Buster och pratar osammanhängande om hawaiiiskjortor och lukter ända tills Joannas mamma kommer ut och säger att hon måste fortsätta öva piano.

På kvällen ger sig Ingeborg och Buster ut för att sätta dit elake Lars. Buster binder fast Lars moped med ett rep i ett staket och sedan får Ingeborg agera lockbete. Naturligtvis går Lars rakt i fällan, hoppar på sin moped, kör iväg efter Ingeborg men flyger i stället över mopedan och landar något förvånad i en barnvagn. Buster och Ingeborg springer skrottandes hemåt.

Så går dagarna i den lilla staden.

En dag blir Buster fångad av rektorn för att ha trollat fram en 16,5 meter lång färgglad tarm ur munnen. Rektorn är inte glad. En annan dag lyckas Buster genom att berömma den snåla damens folkskurna hund, ändå få sitt livs första dricks.

Buster tar jobb som cykelbud i charmiga danska filmen "*Busters fantastiska värld*".

Dagen därpå är det skola igen. Klasen ska spela fotboll, men ingen vill ha Buster i sitt lag. Efter en del elaka ord och gliringar från gymnastikläraren sparkar Buster läraren på smalbenet, flyr över staketet och går hem. När han kommer hem möts han av två ambulansförare som för bort fru Larsen, som hinner ta tag i Busters hand och säger: "vad du än gör – glöm inte bort att trollo". Buster går upp på sitt rum och öppnar den store Oregons trollpaket. I paketet ligger farfars tredje arm. Buster får en genial idé. Han går ut och muckar gräl med elake Lars, som åter igen går rakt i fällan och börjar slå Buster med en påk över armen. Buster börjar grimasera samtidigt som han lösgör den tredje armen så att det ser ut som om Lars slagit av Busters arm. Lars blir skräckslagen och ber Buster om förlåtelse.

Det är fest i staden. Buster har fått arbete med att sticka ut huvudet genom hål från en vägg där spelarna ska försöka träffa huvudet med mjuka bollar. Man kastar löst och det skrattas mycket. Lars skojar och tycks trivas med sitt arbete. Men när elake Lars får

syn på Buster, blir leken plötsligt allvar. Lars tar i med sådan kraft att Buster får skrubbsår och börjar blöda näsblod. Gymnastikläraren som sett allt, läxar upp Lars medan Ingeborg tar hand om Buster, som lyckligt säger att han tjänat 10 kronor och 35 öre. Han säger att han ska bjuda systemen på choklad och kaka när hon slutat sitt arbete. Så får Buster syn på Joanna, och efter ett visst trevande i kontakten bjuder han henne på choklad och kaka.

På natten väcks Buster av systemen. Fru Larsen är döende och mamma vill att Buster ska följa med henne till sjukhuset. Buster klär på sig sina trollerkläder, men när de kommit fram till sjukhuset är fru Larsen redan död. Buster kysser henne på pannan och säger farväl. Dagen därpå får Buster en körning till Joannas mamma och blir jätteglad. När han kommer dit bjuds han på fest av Joanna – trots mammans motvilliga inställning.

På lördagen när det blivit dags för fest hos Joanna är Buster upprymd och glad. Han leker med sin syster, badar badkar och sjunger samtidigt. Systemen fönar håret på honom med dammsugaren och sist klär han på sig trollerkläder och hatten och tar budcykeln till festen. Där spelar Joanna finstämd pianomusik inför en hänförd, medelålders och välbärgad publik. I buskarna smyger Buster ljudlöst sig närmare och när han kommit tillräckligt nära lyckas han fästa en låtsaskniv i ryggen på Joannas mamma, vilket utlöser en häftig reaktion hos gästerna när de upptäcker det. Av all uppståndelse slutar Joanna att spela piano varpå Buster passar på att presentera sig själv som den store trollkonstnären Buster Oregon Mortensen. Till en början är gästerna avvaktande och skeptiska. Buster klipper av slipsen på en man, men trollar fram en hel strax därpå. En exklusiv klocka slås i kras med en hammare av en gammal dam, men trollas hel fram ur Busters hatt efter en dramatisk väntan och en lång trolleriramsa. Det slutar med att Buster tar alla gästerna med storm. Alla står upp och applåderar och skrattar åt honom. I slutet av filmen ses Joanna och Buster gå hand-i-hand till ett lusthus där de pussar varandra. I filmens slutscen cyklar en lycklig Buster nedför gatan hem.

Före filmvisningen

Eftersom *Busters fantastiska värld* är en dansk film med danskt tal, är det viktigt att förbereda eleverna för detta. För de flesta lågstadielever kan

det vara svårt att höra och förstå vad skådespelarna säger. Och att hinna läsa textremsorna är heller inte självklart i den åldern. Därför kan det vara på sin plats att förbereda dem på att de tillsammans med läraren kommer att gå igenom filmen efter filmvisningen så att alla elever förstår och befinner sig på ungefär samma grund innan arbetet börjar. Det kan också vara lämpligt att ge lite bakgrund till vad filmen handlar om, när den utspelas samt att den innehåller en del otäcka scener som när Lars slår och skriker mot Ingeborg där hon står ensam på skolgården. Eller när Lars kastar bollar så hårt på Buster att hans ansikte börjar blöda.

Efter filmvisningen

Att få klassen att befina sig på ungefär samma förståelse- och upplevelsegrund är ett svårt men eftersträvänt mål. Några inledande frågor kan hjälpa till.

★ Vad var det som var svårt att förstå i filmen? Vad berördes vi mest av? Elake Lars tarvligheter mot Ingeborg? Förälskelsen mellan Buster och Joanna? Eller var det att fru Larsen dog?

Det kan också vara fruktbart att dela in klassen i mindre grupper om fyra-fem elever i varje grupp för att på så sätt ge eleverna ökad möjlighet att komma till tals. En metod, som alltid brukar fungera, är att ge varje grupp i uppgift att rita, måla och skriva om en för dem speciellt känslig, dramatisk eller rolig scen, som de senare kan redovisa inför helklass. I helklass kan läraren och eleverna sedan tillsammans försöka sätta ihop scenerna/skisserna och se vad för slags film de skapat. Det finns fördelar med att börja på det här sättet, då eleverna snabbt kommer igång att prata och arbeta med filmen.

Anslaget

Det är alltid intressant att titta lite extra noga på filmers inledning/anslag. I anslaget ges om inte all, så oerhört mycket information om vad filmen handlar om, vem som har huvudrollen, vilken eller vilka konflikter som kommer att tas upp samt filmens genre och formspråk. I anslaget till *Busters fantastiska värld* får vi en hel del intressant information. Inledningsvis hör vi fågelkvitter och ser två barn som ligger och sover i varsin säng. Barnet närmast i bild vaknar, det är Buster. I bakgrunden ligger hans lillasyster Ingeborg. Att Buster

ligger närmast i bild och att det är han som vaknar först samt att låten som hörs handlar om Buster talar om för oss att han har huvudrollen. Men eftersom även systemen finns med inledningsvis kan vi förvänta oss att också hon har en betydande roll i filmen. Buster får hjälp av sin syster att klä på sig trollerimanteln och trollhatten och börjar därefter trollo fram ägg ur sin mun, vilket ger oss informationen att den här filmen kommer att innehålla såväl trolleri som magi.

★ Säger anslaget någonting om vilken slags film det är? Är det en snäll och rolig film? Eller en otäck och sorglig film? Resonera gärna kring varför varken elake Lars eller döende fru Larsen finns med i filmens anslag trots att de har ganska stor inverkan på Busters liv.

Om självförtroende, mod och inre styrka

Buster är killen i klassen som blir vald sist eller inte vald alls när det är dags att spela fotbollsmatch. Det skulle göra många killar och tjejer ledsna, men Buster verkar inte riktigt bry sig. Han besitter ett slags självförtroende som måste anses vara ganska unikt för en pojke i hans ålder. Vill han ha ett arbete så söker han det – och får det trots att han aldrig cyklat på en cykelbudscykel förr. För Buster tycks det inte finnas några egentliga hinder. Dyker några mot all förmodan upp, är de till för att övervinnas.

★ Hur tror ni att Buster kände sig när ingen ville ha med honom i sitt fotbollslag? Vad tyckte ni om gymnastiklärarens beteende gentemot Buster? Kan man inte förvänta sig att en lärare ska vara snällare och mer rättvis än vad han var? Hur skulle ni känna er om ingen ville ha er med i sitt fotbollslag? Varför tror ni att Buster inte tar åt sig? Eller gör han det, men inte vågar visa det? Uppenbarligen är han modig och tror på sig själv. Han vågar söka arbete fastän han är så ung och oerfaren. Resonera kring mod och inre styrka utifrån Buster men vidga gärna resonemanget till att handla om eleverna själva.

Men Buster är inte bara modig. I början av filmen när Buster blivit utslängd från skolan efter att ha läst in rektorn på sitt rum, ser han sin lillasyster Ingeborg som står och är ledsen på skolgården. Hon har blivit retad för sitt halta ben och hotad av Lars. Buster säger åt henne att ropa ”kom

hit din gamla sketna pissmaräng!” Men när det visar sig att Lars är 16 år och åker moped överger Buster sin syster. Från toalettfontäret ser han hur Lars slår och skriker åt Ingeborg. När Lars försvunnit vägar Buster sig fram. Även om han då säger till Ingeborg att ”vänta ska du få se”, så lämnade han henne där ensam på skolgården.

★ Varför tror ni Buster lämnade sin syster ensam på skolgården? Visst kan man förstå att han blev rädd, men varför tog han inte med sin syster? Hur tror ni hon kände sig? Först säger Buster att hon ska ropa på Lars men när hon gör det försvinner Buster. Efteråt verkar det som om Buster ångrar sig. Vad tror ni? Resonera också kring hur tuff och modig den där Lars är? Han är mycket äldre än både Ingeborg och Buster och ändå ger han sig på dem. Aldrig att man ser honom vara elak mot någon jämnårig. Varför tror ni Lars ger sig på så pass många år yngre barn?

Efter händelsen på skolgården verkar det som om Buster bestämt sig att ge igen på Lars elakheter. En kväll gillar han och Ingeborg en fälla, som Lars faller pladask i. Med ett rep binder Buster fast Lars moped i staketet och när Ingeborg från håll ropar retsamt till honom, kastar han sig upp på mopeden men får tvärstopp, flyger över mopeden och hamnar i en barnvagn. Nästa gång har Buster hittat sin farfars tredje arm, som han sätter på sig och sedan lurar Lars, som tror att han med sin påk slagit av armen. Tredje gången ser det ut att gå riktigt illa för Buster. På festen där Buster arbetar, kastar Lars bollar på Buster så att Buster börjar blöda ordentligt i ansiktet. Efteråt läxas Lars upp av gymnastikläraren, som säger: ”ska du ge dig på de som är mindre än du själv?”

★ Diskutera Busters och Ingeborgs sätt att ge igen på Lars? Var de modiga? Uppfinningsrika? Var det rätt av dem att lura Lars? Eller var det någon som tyckte synd om Lars? Lärde han sig en läxa? Eller kommer han att fortsätta slå mindre barn? Läraren som slog och läxade upp Lars: gjorde han rätt?

Trolleri och magi

Att vara barnbarn till ”den store magikern Oregon” har en viss betydelse. Buster presenterar sig ofta i egenskap av släkting till den store trollkarlen och då alltid med stolthet. Men i filmens början är det lite si och så med trolleri-utövandet. Det är först när den döende fru Larsen tar tag i hans hand och sä-

ger att han inte får glömma bort att trollo, som han på allvar börjar utnyttja sina konster och färdigheter. Vissa av hans trollerinumner kan kanske förklaras medan andra verkar vara ren magi.

★ Försök kom ihåg de trollerikonster Buster gjorde i filmen. Vilka blev ni mest imponerade av? Tror ni att det finns de som kan trollo på riktigt? Hur vet man om det är på riktigt eller låsas? Fundera också kring varför Buster tog så allvarligt på fru Larsens ord. Vem var fru Larsen? Fantisera om vilken relation Buster och hon haft? Vad tyckte ni om att Buster pussade fru Larsens panna när hon var död? Diskutera gärna vidare kring temat död.

Förälskelsens sötma

Efter att ha kört ut varor till en kund stannar Buster plötsligt upp. Han hör ljuvlig pianomusik från ett öppet balkongfönster och samtidigt känner han att det doftar gott. Musiken toystnar och ut på balkongen kommer Joanna, en jämnårig och välbärgad flicka. Buster tycks bli förälskad omedelbart. Kanske blev han det till och med innan hon visade sig för honom. Förälskelsen går som en röd tråd genom filmen. Det är när han är som mest ledsen, när fru Larsen dött, som han får en körning till Joannas mamma och på så sätt blir bjuden på fest – dock inte till Joannas mammas belåtenhet. Joannas mamma kommer från en betydligt rikare samhällsklass än Buster och hans familj och verkar tycka att Buster inte är fin nog åt hennes dotter. Men tack vara sin häftiga förälskelse i Joanna och sitt goda självförtroende bryr sig Buster inte om mammans nedlåtande inställning till honom. I stället vill han imponera och ge dem båda ett oförglömligt minne, varför han på allvar tar fram sina trollerikonster. Han fullkomligt trollbinder sin publik, inklusive Joanna och hennes mamma, med sina konster. Och i filmens slut, precis som i en äkta saga, får Buster såväl sin prinsessa som en värld full av trolleri, magi och underverk.

★ Filmens handling utspelas på 1950-talet, en tid då den samhällsklass man tillhörde hade stor betydelse för människors syn på varandra. Hur ser det ut idag? Har klasstillhörighet någon betydelse idag? Finns det andra faktorer som bidrar till människors inställning och attityd? Etniskt ursprung? Religionsstillhörighet? Vad spelar uppväxtmiljön för roll när två människor blir kära? Övervinnes kärleken allt eller kommer problem att infinna sig hos par från vitt skilda förhållanden? Att

Sagan slutar som sagor skall sluta, gott. Buster f. prinsessa.

Buster blev förälskad med ens i Joanna råder inga tvivel, men Joanna då: blev hon kär i Buster? På vilka sätt kunde man se att hon var kär? Diskutera hur Buster respektive Joanna uttryckte sina känslor för varandra. Finns likheter? Skillnader? Hur vet man att man är förälskad? Känner man speciella dofter då? Kan man höra ljuv musik?

Ett klassiskt sagotema

Busters fantastiska värld är en film som innehåller flera klassiska sagoteman. Vi har den lille godhjärtade hjälten som vid tre tillfällen försvarar det goda mot ondskan. Han slåss mot någon som är större än han själv. Han besegrar denne med hjälp av fantasi och humor och får sin prinsessa på slutet.

PRODUKTIONSUPPGIFTER:

Danmark 1985

Manus: Bjarne Reuter efter sin egen roman

Regi: Bille August

Foto: Fritz Schröder

Kompositör: Bo Holten

I ROLLERNA:

Buster – Mads Bugge Andersen

Ingeborg – Katarina Stenbeck

Busters far – Peter Schröder

Busters mor – Katja Miehe-Renard

Joanna – Signe Dahl Madsen

TEKNISKA UPPGIFTER:

Längd: 91 min

Format: Vidfilm

Censur: Barntillåten

Svensk premiär: 21.3.1986

DISTRIBUTION:

Svenska Filminstitutet, Box 27
126, 102 52 Stockholm Tel 08-
665 11 00, fax 08-661 18 20